

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 Kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2

— Hírletések díjszabás szerint. —

A nemzeten a sor.

— dec. 17.

Eddig Tisza és lelkiismeretlen hadserege dingált, közelebről megint a nemzeten lesz a sor.

Tisza eszközei teljesen nélkülözték a politikai és erkölcsi tisztességet.

Ama emlékezetes nov. 18-án megfosztotta a magyar alkotmányt egyik legfontosabb pillérétől: a parlamenti szólás szabadságtól.

Durva, szennyes erőszakkal tette ezt, azután gárdistáival bejárta az országot, hogy hallatlan merényletét a nemzettel helyeseltesse.

Ebben az útjában is esüfos vereség érte mindenfelé. Csak rendőrökkel járható biztonságban. A nemzet tehát nyíltan érezte vele megvetését. Ebből azonban nem okult, s dec. 13-án a képviselőházban tovább óhajtott folytatni hazáruló művét.

Az egyesült ellenzék megfelelt neki. Minden előzetes terv nélkül, spontán módon tört ki az ellenzéki férfiakból az iszonyú elkéseredés, amely borzasztó rombolásra készítette őket.

Ennek a parlamenti dulakodásnak és rombolásnak végtelen nagy erkölcsi értéke van.

Megtanulhatta ugyanis a nemzet, hogy olyan fiai közt is, akiknek „van veszteni valójuk” akadnak, akik tisztán az alkotmány megvédéseért fizikailag is kiteszik magukat a legnagyobb veszedelemnek is. Kockára teszik akár életüket is.

Ez az erkölcsi tanúság döbhentette meg a cinikus Tiszát is, s ismétellen elhatározta, hogy a nemzethez fordul ítéletért vagyis felosztatja a házat és új választást rendel el.

Ez nevezetes fordulat a mostani politikai zűrzavarban. A sok keserűség után a nemzetet a sor, hogy sujtó, a Tisza vakságát is elosztató, ítéletét mondjon az o politikai banditáiraga felett.

Azoknak az embereknek, akik a nemzet bizalmából foglaltak körülte helyet, a javarésze, a tisztességes, alkotmányos érzületű része, már is elhagyta, megvetette.

Most meg lesz az alkalom, hogy minden egyes magyar, külön-külön, a választó urna előtt polgári jogait gyakorolva kötelességszerűleg mondjon színtén ítéletet.

Ez az ítélet, ha van még a magyar népben a függetlenségnek csak egy kis szerete, ha van még az önértetnek egy kis lángolása, csak halálos lehet.

Semmisítse meg, dobja félre az útból, örökre tegye lehetetlenné azt a férfit, aki Istentől nyert nagy tehetségeit nemzetének, hazájának megrontására, szolgaságba döntésére akarta felhasználni.

Szállja meg minden egyes ember lelkét az egyesült ellenzék hazafias szelleme s mondja ki ítéletét bátran és lesújtóan.

Ne féljen senki, ne legyen kishitű senki!

A hatalom küzdelembe fogja vinni minden erkölcstelen eszközét: az ígérgést, a fizikai és erkölcsi erőszakot, de ez ne tántorítson meg senkit, aki még szabad és független hazában akar élni és meghalni, aki unokáira is épen akarja hátrahagyni azt a földet, melyet őseitől épen kapott.

Az erőszakos hatalom, a leggyengébb hatalom! Nincs neki bázisa: olyan mint az agyaglabú szék. Egy rugas kell neki s összeomlik.

TÁRCA.

Inter duos litigantes tertius gaudet.*)

Egy iskolai dráma.

3.

Nyoltzadik Jelenés.

Tsalókői és Labantz.

Tsalókői. (Hirtelen ott terem.) No mi hír Labantz. Labantz. Hé? mi hír? Az, hogy az a Poéta oly szép verseket tsinált, hogy ha Várhelyi el olvassa, meg bolondul örömebe, pedig tsak egy huszas. Hát kegyelmed Tsalókői Uram hova indult. Tsalókői. A Te Uradhoz, örömet hallom mikor katonai dolgairól beszél. Labantz. (Félre.) Ó de bánom, hogy megmondtam, hogy tsak egy huszas a Vers. — De ne szölyon ám kegyelmed az én Uramnak semmit az öt huszas felül. Tsalókői. Ne fély ötsém. (El.) Majd bemegyek én is a Kortszába — megmondom ha vissza jövök. (Elmegy.) (S equitur Cantio 1-a.)

Első Strófa.

Álnok Világ! mit ketségtet
Méltóságid fényivel
Igred a' mit nem tehetz
Mások békességivel
Torekedel miként ütled
A' Tisztég székibe
Ezt; és amaz miként dönthesd
Gyalázat örvénybe.
Midőn egynek osztogatod
Javad másról meg tagadod

*.) L. a Közm. 48. sz.

Annak színes gyümölsét
S vesztogeted más bötsét.

Második Strófa.

Midőn a' vér szopó Nadály,
Híu belet akarja
Töltet; öt az eh dagály
Az ép testbe ragadja
Hogy bír véretlen hőr tömléjét
Más vérevel pfflesztvén
Hizalja telhetetlen testét
Másmak erejét vesztvén
E világ így dühösködik
Gyakorta azért küszködik
Hogy rontsa sorsossait
Bövitse ön Javait.

Második Fel-Vonás.

1-ső Jelenés.

Kantsukai kapitány és Tsalókői.

Kantsukai. Még a' mind semmi ahoz képest a' mit Svajdnitz alatt tettem, nyoltz egész órákig magam állottam ki a' tüzet, háromszor, négyszer adjutantomat a' Generálisághoz küldöttem segítségért, de mindenkor tsak azt üzenték: Kantsukai Vitéz Kapitány Úr elég segítség magának. Tsalókői. Az való, hogy Vitéz Kapitány Uram meg felel magáért. Kantsukai. Én magamat nem dicsérem, de biz akkor az egész armádia minden brigádájával bennem bizott — az igaz ugyan erősen atakerozott ám az ellenség is, de én is tudtam ám eszemmel élni, egy vadkörte fának szegzem a' hátamat, úgy szúrom, vágom, nyakalom az ellenséget, hogy nyakokkal nem győzték a kardomat. Tsalókői. Most tudom hát

en miért híjják azt a helyet Kantsukai temetőnek. Kantsukai. Lehetetlen 's annak híjják? Tsalókői. Nemi-is hallottam más nevét. Kantsukai. S kitiül hallotta ezt Tsalókői Uram? Tsalókői. Hísz ennek nagyobb a' híre mint a tatar pusz-tulásnak. — Tegnap előtt a' Rőzsa Vendégfogadóban egy Burkus Katona vala, most is erre (Mutatja.) hordozza Kapitány Uram Kardjának vágását, a' tud ám meg Vitéz Kapitány Uram felől beszelleni. Kantsukai. Ugyan úgy-e? Tsalókői. Biz azt mondotta a' többi között, hogy mikor tsak a' nevét halyák is: Kantsukai Kapitány, megretten az egész armádia: Kantsukai. Meg híszem, mert tsak Boroszlónál hat száz Burkusnál többet levágtam. Tsalókői. Mitsoda Vitéz Kapitány Uram, de azt mondják a' Burkusok, hogy hat ezernel is többet. Kantsukai. Én magamat nem dicsérem — lássak a' kik könyveket irnak felőlem — az igaz, nem azért mondom, hogy ditselkednék. — De hisz harmintz Burkus a' záp fogamra is kevés volt, — hanem tsak azt tsudalom, hogyan győzhette el a' kardom. Tsalókői. Ó Nemes Vitéz Kapitány Uram! minek alázza meg úgy magát, nem áll ám az a' kardjában, hanem a' karjában, híszem erejére nézve egy fanyelű bitskával-is le kaszállhatta volna. Mindjárt egy példát mondok. Nagy Sándor Amerikának Királya az ott lévő bikáknak egy ütessel szokta vala eltsapni a' fejeket; ezt hal-

Ezt a rugást tegye meg minden magyar ember! Tegye meg bátran, nyíltan. Itt az ideje, hogy a kufarkodásnak véget vessen, itt az ideje, hogy a nemzeti akarat és szellem foglaljon tért a kormányzásban.

Ha az itélkezésnél, a bekövetkező választásnál, nem áll talpra a nép, ha megint eladja magát: megérdemli, hogy jármot akasszanak a nyakába, megérdemli, hogy mint barom huzza azt az ekét, mely idegennek hasítja fel az ősi föld kebelét. Igen, megérdemli, mert rajta állott, tőle függött az is, hogy mint szabadon lélező, vidáman dalolható független ember, büszkén tartsa az ekének szarvát. Ha tehát nem akar eketartó lenni, legyen ekevonatató.

Hazánk viharos történetében, kevés ilyen válságos kort találunk, mint a mostani.

A válság elintézéséhez még ez idő szerint nincs szükség se kardra, se ágyura, hanem igenis szükség van becsületes lélekre, valódi hazafiasságra. Ezt gyakorolja szent hevülettel minden választó polgár, akkor a csata meg van nyerve, a haza hosszú időre meg van mentve.

Ne csábítsanak el senkit ez úttal az ideig-óráig tartható anyagi előnyök, pillantson mindenki a jövőbe, mert az ember élete rövid, s ez lehet gyötrelmes is, úgy is hamar vége szakad, de a haza élete örök, ennek virulni kell az idők végtelenségéig.

Rajta! Rajta!

Az ősmagyarok csatakiáltása hangozék fel a választó urnáknál, a súlyos

ván Nabuchodonozor Római Császár a kínél az előtt Nagy Sándor Pátyantus volt, el kérte vala tőle azt a kardot, oda-is adta Nagy Sándor, de Nabuchodonozor egy borjunak se tudta elválni vele a fejét egyszerre, aztán vissza küldötte egy Kardinális által a Kardot, hogy nem az lenne, melyre Nagy Sándor azt felelte: El küldöttem ám ugyan a kardomat, de nem a karomat. *Kantsukai.* No ez ugyan szép história, hol olvasta kegyelmed? *Tsalókózi.* A Hármás Históriaban. *Kantsukai.* Én meg a Toldi Miklós Históriaját halálra szeretem, abból lehet ám hadi tudományt, s udvaripolitziát tanulni. De nem beszéltem még Tsalókózi Uram, miként fizettem ki egy Frantzia Kapitányt? Tegnep az asztalnál vagyunk, tréfálni kezd velem és azt kérdi: Vallyon téli időben is, midőn oly rövid a nap, oly hosszan neveztem e' magamat: *Tekintetes Nemes Vitéz Kapitány, másképen Leodevidus Garabontzianovszky. Tsalókózi.* Ejhe! ő kegyelme de gorombéul kezdett tréfálni. *Kantsukai.* Megadtam én neki a tréfát — ugyan kifizettem én ötel, azt mondtam neki: Hallya kend Kapitány Uram! akkor szólyon, mikor a bika — ebur a farkó. *Tsalókózi.* (Nevet.) Ha! ba! ha! ugyan meg vágta Vitéz Kapitány Uram — ugyan hogy tudta oly hamar feltalálni? *Kantsukai.* Azt mondom, hogy egy varga fel ne tegyen velem, azaz, az én eszemmel. (Jön Labantz.) De ime itt jön az inasom, elküldtem, hogy Várhelyi Uram nevenapjára köszöntő verseket szerezzen, nem tudom hozott-e vagy sem. De kérem azonban köztünk maradjon a' dolog.

(Folyt. köv.)

kard helyett csapjon le a hazafias becsületet az ellenség fejére.

Azok pedig, akik hivatva vannak a nép vezetésére, nyíssák fel a magyar nép szemét, hogy lásson, tüzeljék fel lelkét, hogy égesse ki a korrupciót, tanítsák meg jogára, hogy a jog, törvény és igazság nevében védjék meg hazájuk alkotmányát és függetlenségét.

Ez a jövő választás eldönti, hogy életre vagy halálra vagyunk-e méltók. Döntsük el!

A római Mária-Kongresszus határozatai.

— A Közművelődés eredeti tudósítása. —

Említettük mult számunkban, hogy a szeplötelen fogantatás dogmájának jubileumára mily nagyban készült az örök város. Ismertettük röviden a Mária-kiállítás, megemlékeztünk futólag a Mária-kongresszusról is. Most a kongresszuson hozott határozatokat ismertetjük.

Az első szakasz, mely P. Janssens elnöklése alatt a Mária-kultusszal foglalkozott, a következő határozatokat hozta.

I. Tudva azt, hogy az igazi buzgóság emelkedése nem mindig jár együtt az újabb ájtatosságok behozatalával; és hogy bizonyos helyeken a hívők még nincsenek tisztában a mindenkor szeplötelen szent Szűz tiszteletének lényegével, a Rómában összegyűlt Mária-kongresszus azon kívánságának ad kifejezést, hogy mindazok, kik a bolds. Szűz tiszteletének terjesztésével foglalkoznak, ne annyira új áhitatosságok behozatalára, mint inkább a százados tisztelet megértetésére s különösen a szent Szűznek tisztelete (hyperdulia) és Isten imádása közötti különbség megmagyarázására törekedjenek.

II. Tudva azt, hogy Isten és az Ő szent Anyja elleni káromlás a legutálatosabb bűn, s sajnosan tapasztalva, hogy e bűn igen sok vidéken rémitő arányban dühöng, a római Mária-kongresszus, hogy e romboló vész ellen segítséget hozzon, különösen a következő eszközöket ajánlja:

1. Mindenütt, hol ez átkozott bűn dühöng, Mária-társulatok létesítendők, melyeknek célja lesz, az Isten és szent Anyjának káromlását kiirtani; ha pedig már hasonló társulatok volnának, azoknak tagjai ünnepélyes ígérettel kötelezik magukat, hogy e bűnnel soha meg nem fertőztetik lelküket.

2. A szülők igyekeznek jó példát adni gyermekeiknek, s szigorúan megfenyítik őket, ha tőlük káromló szavakat hallanak.

3. A felügyelők, munkaadó s bármilyen más feljebbvalók szigorúan vigyáznak alattvalóik erkölcsére, s ha káromlásról le nem szoknak, őket elbocsátják.

4. A műtermekben, vendéglőkben, kocs-mákban s más hasonló helyiségekben a következő feliratokat függesztik ki: „Ne káromold Isten és az Ő Anyja szent nevét!”

5. Ha a hívők hallják, hogy egy szerencsétlen ember káromkodik, őt szeplőtlen megintik, ha lehetséges, ellenkező esetben egy röpmával igyekeznek a megsértett Istenanyát kiengesztelni.

A kiengesztelésre különösen Mária névünnepe választják a hívek, midőn a Mária-társulatok tagjai engesztelésül az Istenanyát ért sérelmekért együttesen járulnak a szent áldozáshoz.

III. Tudva azt, hogy a szeplötelen Szűz, a török és mór háborúk idejében a rabok kiváltásában s a kereszténység védelmében a hősiesség csodáit művelte, a Rómában összegyűlt nemzetközi Mária-kongresszus kívánja, hogy a rabszolgaellenes társulatok különös módon hívják segítségül a bolds. Szűzet.

IV. Tudva azt, hogy az anyagi üdvözlet a bolds. Szűz szeplötelen fogantatásának ékesen szóló bizonyítéka, a római Mária-kongresszus felhívja az összes keresztény családokat, hogy naponkint közösen mondják el a szent olvasónak legalább egy részét.

V. Ismerve ama magasztos viszonyt, mely a bolds. Szűz csodás érmei és a szeplötelen fogantatás dogmájának kihirdetése között fennáll, a Mária-kongresszus kívánja, hogy ezen érnek úgy a kath. családokban, mint a missziókban mindinkább terjedjenek.

VI. Tudva azt, hogy a zarándoklatok a hitnek, kegyeletnek és bűnbánatnak épületes nyilvánulásai, a Mária-kongresszus kívánja, hogy a zarándoklatok e hármas jelleget mindig megtartsák.

VII. Tudva azt, hogy Mária nagysága, fönsége, szentsége a legszebb cím az Ő szent szülőinek és szüzi jegyesének dicsőségére, a Mária-kongresszus kívánja, hogy a boldogságos Szűz tiszteletének emelkedése együtt járjon az Ő szent szülői és szüzi Jegyese tiszteletének emelkedésével.

VIII. Tudva azt, hogy míg egy részt az e névre méltó vallásos művészet egyike a leghathatósabb eszközöknek, melyek a lelket Istenhez emelik, addig másrészt a materialista és érzéki művészet a romlottságnak annál gonoszabb eszköze, mivel számtalan ez által jutnak az erkölcsi romlásba: a Rómában összegyűlt Mária-kongresszus élenken kívánja, hogy:

1) a templomokban Istennek és az Ő Szűz Anyjának bemutatott tiszteletet úgy a zenében, mint a festő- és szoborművészetben, az aesthetikának és vallásnak amaz elvei hassák át, melyeket szent Atyánk az egyházi zenéről kiadott „motu proprio“-jában oly bámulatosan összeállított;

2) a hívők, de különösen a keresztény művészek egyesüljenek, ellensúlyozására az erkölcstelen művészetnek, mely a „l'art pour l'art“ örve alatt a legveszedelmesebb célokat szolgálja, s nem kevesebb dicsőségre törekszik, mint, hogy megsemmisítse a szemérmét az ideál segélyével.

3) a bolds. Szűz képe a keresztény szeméremnek és természetfölötti ideálnak mintaképe, minden katolikus család házában az első helyet foglalja el;

4) a bolds. Szűz képeinek festése maradjon hű általában az első századok hagyományaihoz, s különösen a bolds. Szűz tisztelétének szelleméhez, s ne legyen soha az izléstelenség szolgálója.

IX. Tudva azt, hogy a theologikus tanulmányok a legjobb eszköz úgy a hit, mint a bolds. Szűz tisztelétének védelmére, a római Mária-kongresszus kívánja, hogy minden kath. tanintézetben buzgalommal karoltassanak fel.

X. Tudva azt, hogy Isten a földön semmit sem kíván inkább, mint Egyházának szabadságát és hogy a szeplőtelen Szűz az a hatalmas királyné, kinek segítése sosem hiányzott a kereszténység történetének siralmas óráiban.

A Mária-kongresszus az egyház és látható fejének szorult helyzetétől meghatva, megújítja X. Pius ő szentsége előtt a határtalan engedelmesség és fiúi szeretetünneplés bevallását, s ajánlja a híveknek, hogy imaikban szüntelenül kérjék a bolds. Szűzet, hogy siettesse az egyház és a római pápa teljes függetlenségének és szabadságának diadalmi napját.

(Folytatjuk.)

Szociális tevékenység.*)

A „Közművelődés” 50. számában Rezalvi aláírással egy közlemény jelent meg, melyet a mélyen tisztelt szerkesztő úr helyes észrevétellel kísért. Talán ezen szerkesztői sorok elégségesek is volnának a megdöbbentően pesszimistikus, duzzogó közlemény kellemetlen hatásának ellensúlyozására, ha napjainkban a szociális tevékenységi kérdés nem lenne elsőrendű égető kérdés; de minthogy az, azért nem hagyhatom szó nélkül Rezalvi közleményét. Sine ira et odio akarattal elmondom ezen fenforog kérdésben észlelteimet, székely népünk viselkedését szociális tevékenységünk között.

Istennek hála már 1890. évben észrevettem, megismertem Károlyi Sándor gróf nagylelkű önzetlen hazafitól hazánkban megindított szövetkezeti mozgalmat. Csakhamar beláttam, hogy egy messze kiható, megbecsülhetetlen népmódot, népképző akció kezdődött meg. Egy vallásilag vegyes, 1400 lélekkel bíró, székely községben voltam plebános, Sz. községben. Miután a hitelszövetkezeti kérdéssel tisztába jöttem, csakhamar elhatároztam, hogy a községben való nagy mérvű uzsora ellensúlyozására, a pénzintézetek káros költségei konvertálására, a kölcsön keresésre, felvételre elparazol száz meg száz nap-szám megtakarítása és az ivásra való alkalom eltávolítása céljából a községben megalakítom a hitelszövetkezetet, a népbankot.

Többször összehívtam értelmesebb és jóakarató híveimet, elmondottam tervemet, minden oldalról megismerttem velük a kérdést, mintegy olvasókör formát tartottam velük; szövetkezeti lapból felolvastam, megmagyaráztam a dolgot. Egyelőre idegenkedtek, nem bíztak abban, hogy

*) Ez a cikk válasz lapunk múlt számának egy közleményére. Jól esik tapasztalunk, hogy állásfoglalásunk hova-tovább több és több oldalról helyesséval találkozik. Tárnyilagos, az úgy érdeméhez illő hozzászólásoknak ismételt szívesen nyitunk teret. Szerk.

egyszerű falún bankot lehessen alakítani, hisz akkor még csak keletkezében volt az országos központi hitelszövetkezet is. Felév elteltével csatlakoztak hatvanan, valláskülönbség nélkül, megalakítottuk a községi hitelszövetkezetet, s annak rendje szerint törvényszabta módon cégjegyeztettük. Megkezdte működését, összehordta a nép megtakarított pénzét, az egyházközség tőkepénzeit, a mit csak lehetett odahelyeztünk el. Volt pénzünk. Megkezdettük a segítséget a legkisebb gazdáknak, kiváltottuk az uzsorások karmái közül, a kik tőlük 25—120 százalékig vettek kamatot különbözőn különb furfangos módon. Olyan pénzintézetből szedtük ki őket, hol 14 százalékot szedtek tőlük. Egy év eltelté után a nép áldani kezdte a hitelszövetkezetet, a megszorult nép minden héten egy nap saját községében bármily kis összegben juthatott kölcsönhez. Nagy szerepet játszott a megbízhatóság, adtunk nap-számot, szeller embernek is kölcsön, hogy marhákat, disznókat vehessen és segíthessen magán. Nem éltek vissza bizalmunkkal. Mig azon községben voltam, mindig elnöke voltam a hitelszövetkezetnek. Négy évi ott létem alatt egy perünk sem volt, egy fillérünk sem vesztett el. Most azon szövetkezet csatlakozott az országos központhoz és felette nagy könnyítésére van a hiteltre szoruló népnek.

Minden jó ügynek ellensége van. Volt ellensége hitelszövetkezetünknek is: az uzsorások és a kik a népnek megélhetési állapotát irigylték. Szociális ténykedéseimért, mert a nép szájába sipot adok, mert a nepet pártolom, a kisgazdákat még a támogatásnál is, feltámadtak ellenem. Mindent megkísértettek ellenségeim, de a népet nem tudták ellenem fellazítani, reám üszítani, sőt a székely nép minden körülmény között mellettem volt valláskülönbség nélkül.

Tehát a székely nép nem oly elvetemült buta, hogy a nagyon érdekelt új magyar kéz ördögi munkáját ne lehetne ellensúlyozni, csak teljes jóakarattal, odaadással és állhatatos beketűréssel kell velük foglalkozni. Kath. olvasókört kell alakítani minden hitközségben, ha csak tízen is csatlakoznak, azok is megérdemlik, hogy köztük szívesen tartózkodjunk, bennük a minden jóra kész és képes kath. szellemet felébresszük, kellő élénkséggel tartjuk. Jártam-keltem Csikban, Udvarhely-, Marostordamegyében, találtam tekintélyes kath. székely községeket, de fájdalom kevesben találtam kath. olvasókört, szövetkezetet is meg keveset; a Királyhágón túl találtam egész vidékeket, hol a szociális tevékenység megteremtette a kath. szellemet, melynek nyomában minden áldásos népmódot intézmény életet nyer, nagyszerűen virágzik.

Még ezelőtt 12 évvel egy tekintélyes kath. székely községben levő plebános barátomnak feleltem, hogy ide feltétlenül szükséges lenne egy katolikus olvasókör. „Miert kellene”, mondá ő. „hisz itt mindenki katolikus.” De azért a meglévő kaszinóban egy katolikus lap sem járt, fáztak tőle a civil urak, pedig a papok is tagjai voltak. Itt minden egyéb szellem volt, csak katolikus nem volt. De cserében is hagyta a nép rendszeren minden választásnál egyedüli őszinte jóakarót, lelki pásztorait. Kérem, nemcsak a választás alkalmával kell társadalmi téren is érintkezni a néppel, hanem minden alkalommal.

Legyünk őszintek! Valljuk be, hogy felette sok időt áldozunk, kevés lelki haszonnal, jómóddal, előkelő híveink, polgártársaink körében, kik kevésbé szorulnak tanításra, jótanácsra, vigaszra, mikre szegény, sokféleképpen zaklatott népünk nagyon is reászorult. Talán kevesebbet kellene könnyedén szórakoznunk, rövidebben végezni összejöveteleink alkalmával ebédeinket, vacsorá-

inkat. Mennyi drága, megbecsülhetetlen és soha vissza nem szerezhető idő vesztettetik el! Ne vegyük zokon, ne haragudjunk ezekért, ez édes mindnyájunknak szól. Azon elvitázhatatlan tudat készlet engemet ezek elmondására, hogy itt a tizenkettedik óra, melyben egyesített erővel, köznépünk segítségére kell sietnünk, minden jónak bizonyult társadalmi eszközt meg kell ragadnunk a mentésre.

Előbbi állomásomról átjövök egy más, szintén vegyes községbe, új működési tért nyertem.

Tanulmányoztam a helyzetet, a haretét, előkelőbb híveimet sorra meglátogattam, tűzheleynél akartam őket megismerni, a következő vizkereszt ünnepe alkalmából minden egyes híveimet sorra meglátogattam, lakásaikat megszenteltem. Vasárnap és ünnepeken vescesnye után a falut végig sétáltam, akartam látni, hogyan ünnepel községem népe. Elszomorodtam a tapasztalatokon. Alig voltak néhányan a vescesnyen, a szentüzen is csak félig telt meg a kis templom, de a három korcsma telve volt, hangos mulatozással töltötték az időt, ittak híveim is, mások is nagymértékben. Szerettem volna bemenni, de eszembe jutott, hogy Krisztus Urunk is kitért a részeg ember elől. Úgy éreztem magam, mint azon kotló, melynek rüca nemzedéke a tóban úszik, zabál, de ő nem mehet be.

Három zsidó szatócs és koresmáros volt a községben, mind a három rohamosan vagyonosodott. Már csak félvállról kezdett beszélni a részeges János bával, Gábor bával, meg Józsi bával. Mit! ezek, meg még sokan, a zsebemben vannak! szokta némelykor mondogatni.

Többször mondotta a kath. atyafiaknak: „Magoknak miféle papjuk van? hallom mindenbe beleszól, leskelődik maguk után, a helyett, hogy vagy egyszer ő ide jönne, meg haragszik a miért maguk ide jönnek. Ne hallgassanak keetek reá, ő azért van, hogy papoljon ott a templomban, maguk pedig mulassanak, úgy is meghalunk.”

Ilyen és ehhez hasonló beszédekkel traktálták zsidóink híveimet és nem eredmény nélkül. Annnyira iskolázatlanok voltak sokan, hogy a gonosz zsidók beszédeinek hitelt adtak, templom felé sem jöttek, papjukkal, ki őket mind-egyre leckézteti, nem is akartak találkozni. Majdnem egész esztendőig szép szóval, meg rítal is próbálkoztam, híveim egyrészevel semmire sem tudtam menni, hogy az örvény fele vezető útról visszatérjem. A szöszeket nagyon felhasználtam, de ők nem jöttek engemet meghallgatni. Belátták, hogy javukat akarom, azért nem törték ki ellenem. Mit csináltam ily körülmények között? Elmondom a következőkben.

(Folytatjuk.)

H I R E K.

— **Püspök urunk ő méltósága** f. hó 13-án az estéli vonattal Kolozsvárra utazott, hol részt vett az igazgató tanács ülésén és a rendezett Immakulata ünnepeken.

— **Személyzetiek.** Bo c s k o r Z s i g m o n d hodosi lelkésze a csikrákosi hitközség által első helyen lelkésznek megválasztván, ugyanoda kinevezetett. — K á d á r M á t y á s csikrákosi káplán Csiksomlyóra helyeztetett át hasonló minőségben.

— **Halálozás.** G á b o r J ó z s e f ideiglenesen szabadságot kolozsvári segédlelkész életének 28., áldozópapságának 4-ik évében, folyó december hó 7-én Brixenben elhunyt. Az örök világosság fényszedjék neki!

— **A Kath. Legényegyesület** második népszerű felolvasását rendkívüli érdeklődés mellett

f. hó 11-én tartotta meg a szokott helyen és időben. Az estélyt Bartalis József főgimn. tanár nyitotta meg „Szabadságharcunk és a külföld” e. értékesítésével. Olyan kérdést tárgyalt, amely mindig aktuális, a mellyel megismerkedni részleteiben is, minden magyar embernek kötelessége. A felolvasó minden tekintetben sikeresen oldotta meg feladatát. Hazafias lelkenek melegsége áthatotta a hallgatóságot is, mikor a letűnt daliás idők kiváló szereplőiről szólt, mikor érezte mindenki, hogy az a hatalmas küzdelem nemcsak az egész kontinens rokonszenvét, hanem a tengeren túli tartományokét is a hősileg küzdő maroknyi magyarra fordította. A figyelmes közönség szünni nem akaró tapsal és éljenzessel honorálta a felolvasó sok tanulmányt és utánjáratát kívánó tartalmas munkáját. Utána Lőrincz István játszott hegedűn szebbnél-szebb édes bús magyar nótákat, mire Riszner Ödön főgimn. tanár lépett a felolvasó asztal elé. Egy nemet professzor modorát utánozván, már fellepésével is nagy derűtségre hangolta a közönséget. Ez a derűtség folyton folyvást emelkedett, mialatt a földről és népeiről tartott humoros előadást. Tartalom és jó ízű előadás annyira simulak egymáshoz, hogy a kítőre nevetés általánossá lett. Mikor aztán előadásában a fehérvári társaság egy-egy tagját szerepeltette, a felzúgó taps megmagasította az előadás folytatásában. A távozó közönség állandó derűtsége bizonyította, hogy Riszner szerencsés temperamentumával sajátos humora számára biztosította a közönség elismerését.

— **Immakulata ünnepek.** A mult számunkban közölték kiegészítésére adjuk meg az alábbiakat:

Ósdola hitközség is kiváló kegyelettel és buzgósággal ülte meg a Szeplőtelen Fogantatás hitkerekének 50 éves évfordulóját. A hívek nagy számmal járultak a bűnbánat és a legmeltóságosabb Oltáriszentséghez. Az iskolás gyermekek tanítóik vezetés és szép példaadása mellett szintén reszesültek az anyalok eledelében. Az oltáriszentség e napon végezte havi szentségimádását és az Oltáriszentség egész nap ki volt téve. Az oltár igen szépen fel volt díszítve fenyőágakkal, valamint a Mária-szobor is. A templom egésznap tömve volt ajtatoskodókkal. Megható jelenet volt, mikor szent mise közben, felajánlás alatt a tanítói kar ajkáról felhangzott „Egészen szép vagy Mária.” A templomi ájtatosság délután 4 órakor véget ért, a községházához vonultak a hívek, hol az iskolás gyermekek szépen sikerült ünnepélyt rendeztek a Szeplőtelen Fogantatás tiszteletére. A felállított színpadon az öröndetes olvasó titkáit mutatták be élő képekben. Minden egyes élő képnél egy-egy tanuló előadta az élő kép jelentését. Közben a gyermekek énekkara adott elő megható Mária énekeket. Végül egy IV. osztályos leányka szavalta el mely érzéssel a „Szeplőtelen Fogantatás” című költeményt. Majd Tamás Dávid esperes-plebános lépett a díszes közönség elé és elismerő szavakkal köszönte meg a tanítóik karnak a szépen sikerült lélekemelő ünnepély rendezését, kiemelve különösen Fejér Irén tanítónőnek érdemeit, ki sem időt, sem fáradságot, sem pedig anyagi áldozatot nem kímélt az ünnepség rendezésénél. Így hódoltak az osdolai hívek hazánk Nagyszonyának, kinek anyai áldása legyen szegény magyar hazánkon!

Az esztelneki szent Ferencről született nővendékek f. é. december hó 8-án a szeplőtelenül fogantatott Szűz Anya tiszteletére sikerült kis ünnepélyt rendeztek. Az előadott műsor pontjai: 1. Megnyitó, tartja nt. Kassay Ke-

lemen magiszter atya. 2. Oh Mária, P. Simon Jenő kiérdemült tartományfőnöktől, előadja a nővendékek énekkara. 3. Immakulata, Rosty Ktől, szav. Sándor testvér. 4. Mi Asszonyunk, szóló. Énekl. Martinán testvér. 5. Ünnepi beszéd, tartja nt. Lorencz Philibert lektor atya. 6. A celli bucsú, melodráma, szav. Anaklét testvér, harmóniumon kiseri nt. Lorencz Philibert lektor atya. 7. Ave Maria. Nekes Ferencről, előadja az ifjúság énekkara. 8. Zárószó, tartja nt. Kassay Kelemen magiszter atya. Megható volt, midőn a közönség szent érzelmektől lelkesülten a Nagyszonyunk e. éneket zengve távozott az ünnepélyről.

A kezdivásárhely-kantáiróm. kath. főgimnáziumi „Mária-kongregáció” a szeplőtelen fogantatás dogma kihirdetésének 50 éves jubileuma alkalmából 1904. évi december hó 18-án, d. e. 11 órakor az állami elemi iskola tornacsarnokában nyilvános hódoló ünnepséget rendezett a következő műsorral: 1. Nyitány. Nagy Belától. Előadja a főgimnáziumi ifjúság zenekara. 2. Janosé Gyula VIII. oszt. tan. a Kongregáció praefektusa megnyitó beszédet tart. 3. „Lelkem lángadozva ég.” Egyházi ének. Énekl. a főgimn. ifjúság vegyeskara. 4. Hamar Lajos VI. oszt. tanuló szavalja Pály Ede: „Szeplőtelen” e. költeményét. 5. Melodráma. A Szeplőtelen fogantatás dícsőítő szövege. Előadja Horváth László VIII. oszt. tanuló. Kisérik a következő tanulók: Böck János gondnok; Kekell István hegedűn; Zakariás Árpád fuvolán; Keresztes István violán és Rupka Béla harmóniumon. 6. „Bűnösök oltalma.” Énekl. a vegyeskar. 7. Nagy Géza VI. oszt. tanuló szavalja Ozoray István: „Immakulata” e. költeményét. 8. „Eskü a zászlóra.” Keplet. Szereplők: az ifjúság képviselőiben: Elekes Béla VIII. oszt. tanuló, a Kongregáció titkára; Bándi István, Dávid Lajos és Hendl Béla V. o. t. 9. „Záró beszéd.” Tartja: Koch Sándor főgimn. tanár. 10. Himmusz. Énekl. az egész ifjúság. Az ünnepélyt megelőzőleg az ifjúság sz. gyónást és áldozást végzett. A zeneszámokat Nagy Dénes főgimn. tanár, az énekszámokat Both Mihály kath. kántor vezette.

Oltáhláposbányán már hetekkel a magasatos ünnep előtt hívők és lelképásztor egyaránt készültek, hogy a XII. számú kegyelmes püspöki körlevélben adott legfelsőbb utasítás minden pontjának a körülményekhez képest eleget tegyenek.

A triudum esteli szentséges litániáira a buzgó bányász nép tömegesen özönlött. Szerdán este pedig a virágzó „Mária Társulat” titkos sorsolása, s a jelentkező új tagok ünnepélyes felvétele történt meg. Estefelé az egész község fényárban úszott; gyönyörű látvány tárult a szemlélő elé: a hegyek oldalára épült bányász házak ablakaiban égő mécses csillagként ragyogtak; mintha csak a csillagos ég is leszállott volna a földre ünnepelni.

A várva várt nagy nap reggelén a hajnali „Ave Maria” harangszózatába belevegyült a mozsár ágyuk bömbölése, figyelmeztetvén a lakosságot a szép nap felvirradására. Földi dolgaikról, ügyeikről, bajaikról megfeledkezve a buzgó hívők, korai hajnalban, ugyszólva ostrom alá vették a gyóntatószéket azok, kik az előző napokban gyónásukat el nem végezhettek.

Délelőtt 10 órakor kezdődött az ünnepélyes isteni tisztelet sz. beszéddel.

Az áldozat bemutatása után pedig körmenettel járultak a fény- és virágárban úszó Immakulata oltár és szobor elé. Felhangzott a „mirifica oratio”: „Emlékezzél meg örökségedről . . . áldjad, védjed édes hazánkat, koronás királyunkat apostoli lelkületű püspökünket . . .” Ezzel a felejthetetlen szép nap fele eltelt.

A másik fele a templom után az iskolának volt száma.

Az állami iskolában szüni előadás volt a szegény tanulók felségítésére. A közönség zsúfolásig megtöltötte a nagy termet. A kis műkedvelők a „Felszázad határain” című ünnepi darabot oly szépen, gyönyörűen játszották, hogy valóságilag meglepte a nézőközönséget.

Az előadás sikere, Hannig Géza tanító érdeme, aki pár hónapi ott tartózkodása alatt sok jelet adta buzgóságának. A község fiatalágát s többet a tisztviselők közül is összegyűjtven, delegesületet alakított úgy, hogy dec. 8-án már negyes szólamú mise éneket adhattak elő, oly kifogástalanul, hogy a hozzá értők, a legnagyobb dícsérettel szólottak róla.

A szüni előadás pedig, a jöteknycelra is eredményes volt, mert a befolyó tiszta jövedelem a 100 kora felülmulta. Így gondoskodott az Immakulata a szegény ruhátlan gyermekekről.

A kolozsvári kath. főgimnázium tanárkara és ifjúsága december hó 16. délután 4 órakor tartotta a főgimn. dísztermében ünnepét a következő műsorral: 1. Nagy imakar, Berecz Edétől. Előadja a főgimn. vegyeskar, zongorán kiseri Mihály György (VIII.). 2. Davida Leó-nak, az önképzőkör elnökének ünnepi beszéde. 3. Ünnepi ének a szeplőtelen Szűz Mária tiszteletére, uniszónókar Schwartztól. Előadja a főgimn. vegyeskara. 4. Zengő szobor, Mindszentitől, szavalja Császár Ferenc (VII.). 5. Ave Maria, Rietly Károly tanártól. Előadja a főgimn. vegyeskara. 6. Üdvözlőgy Mária, Rudnyánszkytól. Szavalja Farkas Horác (III.). 7. Fantaisie Cavatine, Auguste Fauchaux-tól. Hegedűn előadja Heigel Akos (I.), zongorán kiseri Alacs Ervin (III.). 8. Immakulata, Rudnyánszkytól. Szavalja Gurisatti Ferenc (V.). 9. Szűz Mária dícsőítése, Filkértől. Előadja a főgimn. vegyeskara, a szoprá: szótól énekl. Virág Ernő (VI.). 10. Az ezüsfátyol legendája, melodráma Várady-Révyfytől. Szavalja Nappendruck Kálmán (VII.), zongorán kiseri Mihály György (VIII.). 11. Boldogasszony Szentkirályi Akos (VII.). 12. Boldogasszony Anyánk, Tarkányitól. Szavalja Veress Lajos (VIII.). 13. Boldogasszony Anyánk, régi egyházi ének Bogisich Mihály átírásában. Előadja a főgimn. vegyeskar.

— **Nyilvános köszönet és nyugtázás.** Az offenbányai róm. kath. nők egyesülete, a Szeplőtelen Szt. Szűz jubileuma alkalmából megható módon mutatták ki ragaszkodásukat, szeretetüket, a Szepl. Szt. Szűz iránt. Okt. 1—dec. 8-ig nemcsak buzgón látogattak a templomot, hanem vetekedve ékesítettek fel az Immakulata oltárát s bőkezűségükből kifolyólag a szép templom minden este ájtatosságnál fényárban úszott. A nők ez áhitata kihatott a fiakra is úgy, hogy egy napon, összesen százötvenen végeztek el sz. gyónásukat, a mi esekély lelekszámából álló plebániánál magas szám. Ezenfelül a Szt. Szűznek e jubileuma alkalmából egy igen szép — nehéz selyemből készült — plüvialeval ajándékozták meg templomunkat, melyre adakoztak: N. N. 20 kor. Eröss Antalné: 5 kor. Szakács Ferencné: 4 kor. Muntyán Dénesné: 10 kor. Kirchoff Agostonné: 6 kor. Özv. Wekszler Mátyásné: 5 kor. Kolozi Sándorné: 3 kor. Özv. Székely Krisztina: 2 kor. Izsák Dénesné: 4 kor. Sölyom Dánielné: 2 kor. Özv. Páska Jánosné: 1 kor. Páska Antalné: 3 kor. Radimeczky Zoltánné: 4 kor. Wekszler Ferencné: 10 kor. Kumerlender Józsefné: 2 kor. Venecsek Józsefné: 3 kor. Kónya Sámuelné: 2 kor. Orbán Róza: 60 fillért. Székely Jánosné: 1 kor. Dán Antalné: 1 kor. Mátyás Krisztina: 2 kor. Bába Kati: 1 kor. Özv. Pap Jánosné: 2 kor. Özv. Milat Józsefné: 1 kor. Orbán Ferencné:

2 kor. Haller Istvánné: 60 fill. Kozmos Gyuláné: 1 kor. Moldovai Lászlóné: 1 kor. Kozmos Jánosné: 2 kor. Fülöp Józsefné: 2 kor. Botár Anna: 1 kor. Kulik Gusztávné: 1 kor. Már Abrahamné: 80 fill. Vadász Apolónia: 3 kor. Keresztény Jolán: 1 kor. Veress Floriánné: 1 kor. Kulik Katalin: 1 kor. Midon egyeseknek úgy, mint az összesnek hálás köszönetet mondok, egyttal kívánom, hogy a Szt. Szűz jutalmazza meg őket. Offenbánya 1904. dec. 8. Szekeres János s. k. lelkész.

— **Hímen.** A uer István, a „Christliches Volksblatt” felől szerkesztője, az „Alkotmány” segédszerkesztője, örömmel jelenti, hogy a boldogságos Szűzanya szeplőtelen fogantatásának ünnepén eljegyezte Rakk Teréz kisasszonyt Rácváros-Telepről. A jegyepár igazi keresztény szellemben a következő kérest intézi az érdeklődők: „Kérünk mindenkit, aki jó szívet van hozzánk, emlékezzen meg rólunk imában, hogy Isten áldása és a boldogságos Szűzanya oltalma kísérje frigyűnket.” Amagunk részéről a keresztény sajtó egyik lelkes és tevékeny munkásának legjobb kívánságainkat küldjük.

— **Harmadik népszerű előadását** a kath. legenyegésület ma d. u. tartja a szokott időben. A műsor ezttal is vonzó és tartalmas, egyes pontjaival valóságos karácsonyi hangulatot kelt. 1. „In dulci jubilo: En alma nox. Régi egyházi énekek. Éneklő a vegyeskar. 2. Jövel Megváltó. Varga Gyula költeménye, szavalja: Müller Teréz. 3. Ipar és kereskedelem a XVII. században, előadja Péter János dr. főgimn. tanár. A közönség figyelmét ismételtelen felhívjuk az előadásokra.

— **A posta** tekintettel a következő ünnepek alkalmával beálló nagy forgalomra, az akadálytalan lebonyolítás érdekében a következőkben tájékoztatja a nagyközönséget: 1. Pénzt legcélszerűbb postautalvánnyal küldeni, ez azonban szabályszerűleg pecsételt levélben is eszközölhető, de más tárgyakkal egybeesomagolva sem pénz, sem ékszer küldeni nem szabad. 2. Csomagolásra faládacska, vesszöbölí font kosár, viaszkos- vagy tiszta közönséges vászon, — kisebb értékű s csekélyebb súlyú tárgyaknál pedig legalább is több réti, erős csomagoló-papir használandó. Vásznon- vagy papírburkolatu csomagokat erős, göbnélküli zsineggel többszörösen és szorosan átkell kötni s a keresztelési pontokat és a zsinég végeit jóminőségű pecsétviaszszal oly módon lepecsételni, hogy az egymásra fektetett vászon- vagy papírrétegek nyílásai közt a tartalomhoz férni ne lehessen. A faládacska pecsételésénél arra kell ügyelni, hogy a ládacska érintkezéskor deszkafalai körül minden egyes pecsétnyomat mindenik oldalt érintse, illetve lezárja. Pecsételésre csakis vésett pecsétnyomó használható. 3. A címiratokban a címzett vezeték- és keresztneve, esetleges előneve vagy más megkülönböztető jelzése (pl. ifj., özvegy stb.), továbbá polgári állása, foglalkozása és lakhelye. — Budapestre és Bécsbe szóló küldeményeknél ezenkívül a kerület, utca, házszám és lakás (emelet és ajtójelzés) is kitéendő A lakhelynél (rendeltetési helynél) a vármegye és azon helyekre nézve — ahol posta nincsen — az utolsó posta megjelölése is feltétlenül szükséges. Kívánatos, hogy a címirat felső részén a feladó neve és lakhelye is feljegyeztesse. A címet magára a burkolatra kell írni, hitez nem lehetséges, úgy fatáblácskára, bórdarabra, vagy erős lemezpapírra írni s ezen címirat erős zsineggel vagy dróttal a csomaghoz költendő. Papírlapokra irt címetek egész terjedelmében kell a csomagokra ragasztani s ezenkívül erős zsineggel többszörösen átkötni. Fellette kívánatos, hogy a feladó a nevét és laká-

sát, valamint a címirat összes adatait magában foglaló cédulát a csomagban is elhelyezze. 4. A csomagok tartalma úgy a címiratban, mint a szállítólevélben szabatosan és részletesen jelzendő, a Budapestre és Bécsbe szóló csomagokon és szállítóleveleken pedig, ha a csomagok élelmiszerek vagy fogyasztási adó alá eső tárgyakat tartalmaznak — a tartalom mennyiségének tüzetes kiírása is kívánatos. Torlódások kikerülése és a csomagoknak még a feladás napján leendő továbbítása végett feltétlenül szükséges, hogy a karácsonyi ünnepek és újév előtt a csomagok még a délelőtti órákban postára adassanak.

— **Nyilvános számadás.** A balázsfalvi róm. kath. templomra utóbb adakoztak: Dobolyi Elemerné szül. Tuzson Ilona az általa készített fali szőnyeg sorsolásából befolyt 100 kor. Benedek Aladár körj. 40 kor. Imreh József főszolgabíró ivén 30 kor. 04 fill. Bubik Lajos ivén 22 kor. 50 fill. Barthaly Béla állatorvos ivén 18 kor. Dalmadi Győző 3 kor. Máthe József plebános 3 kor. M. kir. Adóhivatal Makóról 2 kor. 30 fill. Butyka Sándor plebános 2 kor. Számord Ignác plebános 2 kor. Zeller Elemér gyógyszerész 1 kor. Kaloecsi erseki főkáptalan 20 kor. Az eddigi aláírások összege 7397 kor. 61 fill., amelyből mintegy 5000 kor. helyi aláírás. A nemes szívi adakozók fogadják az egyházközség hálás köszönetét. Egy év lefolyása után a gyűjtő bizottságnak sajnálattal kell tapasztalnia, hogy hazafias reményében nagyon csalatkozott, mert ismételtelen hálás köszönetet mondva azoknak, a kik vallás-hazafias buzgalommal karolták fel nemes ügyüket, egy nagyobb rész a gyűjtő leveket üresen küldötte vissza, a másik nagyobb része még így sem küldötte vissza, hanem ugy látszik célszerűbbnek látta azokat papirkosárba helyezni. Felkerjük mindazokat, kiknél még van gyűjtő ív, hogy azokat üresen is szíveskedjenek visszaküldeni, mert azokra a számadáshoz szükségünk van. A gyűjtő bizottság.

— **Az első leánykihazasítási egyletnek** mai számunkban levő nyíltéri közleményére felhívjuk olvasóink figyelmét azzal, hogy véleményét függesse fel, míg a támadások ellen indított sajtóperben a független bíróság nem hoz ítéletet.

Kanonoki beiktatás.

Folyó december hó 1-én a szekesegyházban érdekes és tanulságos kanonoki beiktatás folyt le.

Szentkatolnai Bakk Endre vizaknai plebános, főesperes, ez a 40 évi lelképásztori szolgálatai, nagy jöteknysága és termékeny irodalmi működése által bokros érdemeket, széles körben tisztelt nevet szerzett derék hazafias és tudós pap, mint kinevezett tb. kanonok iktattott be kanonoki stalumába. Az ünnepély után Püspök Úr ő mltga ebédet adott az új kanonok tiszteltetére.

Célszerűnek tartjuk a beiktatónak és a beiktatottnak beszédeit értékes és tanulságos tartalmuk miatt olvasóinkkal a következőkben közölni.

Imets F. Jákó apátkanonok beiktató beszéde.

Nagyságos Szekes Káptalan!

Főtisztelendő Testvérek!

Valamint kiterjedt erdélyi egyházmegyénk egyházi és világi hivelmel: úgy a magyar irodalom művelői és ismerői körében is igazi megelégedést és örömet okozott azon esemény, mely szerint I. Ferenc József apost. király Ő Felsége ftdő-szentkatolnai Bakk Endre vizaknai főesperes plebános urat, a Ferenc József

rend lovagját, kegyes tekintettel azon érdemekre, melyeket fentisztelet paplárunk 40 éven keresztül a lelképásztorokodás, oktatásügy, a tudomány és irodalom terén teljesített szolgálatai által szerzett, folyó évi szeptember hó 29-ről kelt legmagasabb adománylevelével az erdélyi fehérvári szekeskáptalan tisztelbeli kanonokjává kinevezni méltóztatott.

(Kérem a ft. jegyző urat, szíveskedjék ezen legfelsőbb adománylevelét felolvasni.)

Kegey püspök urunk székhelyi gr. Mailáth Gusztáv Károly ő méltósága ezen legmagasabb kinevezéshez atyai szeretettel hozzájárulván, folyó 1904. évi november hó 5-ről 1906. sz. a. kiadott intézményével káptalanunknak meghagyta, miszerint fenn tisztelt ft. szentkatolnai Bakk Endre főesperes plebános, általa is kinevezett tb. kanonok urat káptalanunk tisztelbeli tagjai közé, az őt illető stallumba, az ahhoz kötött kiváltságokba és jogokba ünnepélyesen bevezessük.

(Kérem ezen kegey püspöki collacionálist felolvasni.)

Ezen magas dekretumok alapján én Imets Fülöp Jákó, az erdélyi káptalan éneklő kanonoka káptalanon alapuló tisztelbeli kifolyólag Tégedet szentkatolnai Bakk Endrét, vizaknai főesperes-plebánost, a Ferenc Józsefrend lovagját, az erdélyi fehérvári káptalan kinevezett tb. kanonokját a részre kijelölt kanonoki székbe ezennel bevezetek és beiktatlak.

(Öltsd fel a kanonoki mozettát és lépj be a stallumba!)

Főtisztelendő nsgos kanonok, főesperes-plebános úr!

Kedves Taglárunk és Barátunk!

Nem megszokott szertartást végezek, midőn Neked kanonoki beiktatásod ünnepélyes perében a magam és az erdélyi ft. káptalan nevében gratulálok, jól megérdemlett kitüntetésedhez szerencsét és életet kívánok! s Tégedet testvéri szeretettel üdvözöllek!

Mert valósággal magas és szép, méltó és öröndetes ez a Te kitüntetésed. Ime, az erdélyi püspököt azon sajátbb jog illeti, mely szerint az erdélyi káptalan alsóbb stallumaira valóságos javadalmas kanonokokat nevez ki; míg a negy felső és a tisztelbeli kanonokok stallumaira a kinevezési jog első sorban az apostoli királynak van fentartva. Tégedet tehát két magas állásból, Magyarháznak és egyházunk fejedelmétől ér a megtiszteltetés, — ily módon is mintegy kifejezésül és közös elismerésül azon erdemes szolgálatoknak, melyeket az egyház és haza közügyeiben kifejtettél.

Te ugyanis 1841-ben a hősök klasszikus földjén, a Szekelyföldön, Szentkatolnán nemes szekely törzsekből származván s mint szépemé nyű ifjú Csiksomlyón, a szekelyek ezen Athénjében a muzsák hyblai mézén tápláltatván és nevelkedvén, fajod szeretetétől és a pápi pálya iránti hivatástól dobogó szívevel léptél át 1860-ban a papnöveldé küszöbét, melynek egyik erényben és szorgalomban ékeskedő növendéke valál.

1864-ben, tehát 40 évvel ezelőtt kezdted meg pápi és nyilvános működésedet. Miként ifjú lelked vagytaiban az egész egyházmegyét átkaroltad: úgy valóságban is körülvézetett Téged ezen kiterjedt megyében a pálya és hivatás, bejártad és művelted azt delen és északon.

Brassóban két évig mint segédlelkész, hitoktató és az elemi iskola segédigazgatója ez iskolát rendezed, a szép templom festését és belső felszerelési ügyet kezdeményezed; egyszersmiad ezen nagy városban alkalmas tért nyersz további önművelésre, a vegyes vallási, nemzetiségi és társadalmi viszonyok megismerésére.

A következő két évben mint verestoronyi önálló lelkes tapintatos eljárásod által a híveket a lelkesi hivatallal kibékítet; az Úr hajlékát, temetőt jó karba veszed, az iskolában pedig oly buzgóságot fejtesz ki, hogy abba gyermekeiket az oláh vámhivatalnokok is versenyezve küldik át.

Azután az egyházmegye északi régióiban látunk Téged munkálkodni: Alsókapnikon, Apanagyfaluban és Oláhláposbányán gyűjtöd lelkipásztori érdemkoszorúhoz a baberokat.

Alsó-Kapnikon is — mint előbb Verestoronyon — mint a meghasonlott hívek és lelkes közötti bekebrő léptel föl. Gondoskodásod főtárgyai itt is a „Zelus domus,” a templom, temető, iskola.

Apanagyfaluban tapintatos eljárásod által megment a veszni indult missziót; sőt a hívek számát fölszorítván, előkészítetted a nagy eredményt, hogy Fogarasy püspök a misszióállomást nagy ünnepélytel és áldozattal plebániává emelje. Iteni műveidről is elismerő emlékmű beszél.

Oláhláposbánya és Horgospataka szintén restauratorát látja és tiszteli Benned.

Vizaknán 1875. óta, tehát közel 30 év óta munkálkodol. Beteges állapotod miatt kérted vala e gyógyhelyre való áthelyezésedet. Korszakos tények jelzik itteni munkásságodat. Itt adtad képzettségnek és áldozatos buzgóságodnak egy a hitélet megújítása és a nevelésügy terén, mint a lelkek hazafias irányításának, valamint az irodalom művelésének számos és jeles bizonyítványait. Ilyenek: a) a leányiskola, melyet rendkívüli buzgósággal és anyagi áldozatkészséggel létesítesz; b) a temetőbeli kápolna; c) a honvédek emléke és annak évenkénti megünnepelése.

Ezeket kívül Vizaknán kifejtett irodalmi munkásságod, — melynek eredményéről alább is emlékezem, — országú híres archaeologiai gyűjteményed, melynek csak numizmatikai része 2500 darabnál többet tartalmaz: méltóvá tettek Tégedet arra, hogy Vizakna városa, melyben a protestáns szellem dominált, zászlóját Előtted meghajtsa és diszpolgárává avasson.

Bokros érdemeid híre már korábban a legmagasabb trónig is eljutván: Király ő Felsége a Róla nevezett jeles Rend lovagjává, püspök urunk pedig tb. főesperessé nevezte ki.

Irodalmi kutatásaid és munkáid Tégedet hazánk tudósai közé emeltek s országú ismertté és népszerűvé tették nevedet; s minthogy a kir. dekretum irodalmi terén szerzett érdemeidről is emlékezik: méltó, hogy e babérokörű leveleiből én is néhányat időrendben ide illesszek.

Ilyenek:

„Kutsersfeld oláhláposbányai főnök emléke és Oláhláposbánya rövid története.” Kolozsvárt, 1873.

„Emlékfüzet a vizaknai leányiskola fölszenteléséről.” Nagyszében, 1877.

„Emlékkönyv a vizaknai rk. temetőkápolna felszenteléséről.” Nagyszében 1878.

„Vizakna város és fürdő ismertetése.” Magyar Polgár 1880. évfoly. számaiban.

„Az 1848/9-iki szabadságharc alatti események Vizaknán.” Budapest, 1880. (Ezen eseményekre vonatkozólag még mintegy 10 drb. mű.)

„A vizaknai Gerébház és királybírók.” Magyar Polgár 1882. évfolyam számaiban.

„Bakk és Jancsó-családok történelme. Budapest, 1883.

„Az erdélyi rk. világi és szerzetes papság az 1848/9-iki szabadságharc alatt.” Történelmi Lapok 1902. évi f. folyamában.

„Emlék-Lapok.” Több család multja és jelenzedei rajzával. Bpest, 1892.

„Kézdivásárhely monographiája.” K.-Vásár-

hely 1895. — Több alsófehérmegyei község: Alamor, Alvinc, stb. története.

Kézirathat sajtóra várnak:

a) „Vizakna monographiája.”

b) „Vizaknai családok történelme.”

c) „Vizakna sóbánya történelme.”

d) „Vizakna címerei és pecsétjei” stb.

Idejárlának 200-nál többre rugó jobbára történelmi és genealogiai közleményeid, melyeket 1864. tehát 40 év óta az említettek kivül az Egyházi és Isk. Hetilap, Kolozsvári Közlöny, Kelet, Magyar Állam, Budapesti Hírlap, Székely Híradó, főleg a Közművelődés, Ellenzék, Közérdek, Turul s más lapok és folyóiratok hasábjain közzé tettel.

Munkatársa vagy a Kuzsók István által szerkesztett 1848/9-iki Történelmi Lapoknak. A Pálmai által kiadott „Ns. székely családok” című munka tartalmának jó része szintén tőled származik.

De nem folytatom tovább érdemeid és alkotásaid hevenyészett felsorolását. Ennyi is elég arra, hogy kitüntetésnek öszintén örvendjünk, Rád, mint káptalanunk egyik jelesére büszkeséggel tekintsünk; s hogy érdemeid koszorúját még tovább fűzhesd, neked öszintén kívánjuk, hogy a jó Isten káptalanunk díszére, egyházmegyénk és hazánk javára Tégedet egészséghen sokáig éltesse!

Ezekre szentkatolnai Bakk Endre a beiktatott új kanonok következő beszédben mondott köszönetet:

Mélyen tisztelt Főtisztelendő Káptalan!

Meghatott, megihletődött kebellem emeleket szót, hogy leghálásabb köszönetem elrebegjem azon megtiszteltetésért és jóindulatért, a melyben jelen ünnepélyes aktus alkalmával részlettem.

Birjon bárki a legnagyobb lángésszel, birjon Ciceró s Demosthenesi ékes szóalással, a meghatottság pillanatában szóban szegény lesz s a vele éreztetett nagy kegy. jótétemény s jóságért szívében érzett hála kifejezésére megfelelő szavakat nem talál.

Igy vagyok én is a jelen ünnepélyes, de mélyen megható pillanatban!

Miért, ha egyszerű és szerény szavakkal is, de öszintén igaz szívből és lélekből fakadt szavakkal, a leghálásabb érzelem szavaival rebegek hálátlegelőbbis legnagyobb jótétemennek, Erdély lánglelkű Püspöke, valódi jótétemő Geniusza, rajongón szeretett Főpásztor székelyi gr. Majláth Gusztáv Károly Püspök úr ő Méltóságának; ki nem elégedett meg azzal; hogy már főpásztorokodása második évében a szeben-fogarasi esp. ker. jegyzőjének nevezett ki, Vizaknani lelkeskedésem 25-ik évi jubileuma alkalmával tiszteletbeli főesperesi méltóságra emelt; hanem határtalan kegye és jóságánál fogva a lelkipásztorokodás, oktatás, nevelés és irodalom teréni szerény működésem 40 éves jubileumát is emelni, öröndetessé s örökre felejtethetlenné tenni kegyeskedett az által, hogy a királyi Felség magas figyelmébe és kegyébe ajánlott s a tiszteletbeli kanonokok sorába felvenni méltóztatott.

Az oly édesatyai jósággal szívvél bíró Főpásztornak ennyi is ily sok kegyéért, szívem-lelkem legforróbb halajját kifejezve, felfogott öszszetett kezekkel kérem a mindenható isteni szent Feliséget; hogy ki a legmagasabb rangban s állapotban lévél is jót tehet, a legnagyobb mértékben áraszsa mindennemű áldásait kegyes jótétemő magas szemlélyére; főpásztori fíradhatatlan működéseiben adjon minél több örömet

és sikert; minden lépteit vezesse az isteni gondviselés a legkedvesebb jóllét és boldogság áldott virányain s rózsás útján; drága életét pedig tartsa meg a haza, az egyház, az emberiség, de legkivált az erdélyi püspöki egyházmegye javára az emberi kor legvégsőbb határáig!!

Szívből fakadt hálás köszönetem mondok az igentisztelt káptalani beiktató Imets F. Jákó éneklő kanonok úrnak beiktatásom fíradalmáért!

Valamely tettnek előttünk való becsét, értéket s kedveségét az irántunk való jóindulat és érzelem adja meg.

Beiktatásom alatt, a mélyen tisztelt Installator úrnak igénytelenségen iránti valódi igaz öszzinté jóindulatát s nemes érzését volt szerencsém tapasztalni. Mi engemet nemcsak jelen, hanem tovább tartó forró halára is Kedvesége iránt lekötöleztet.

Lekötöleztet a nagy fáradtsággal összeállított szerény életrajzomnak legnagyobb meleg bensőséggel elősorolása; lekötöleztet halára az oly emlékedett szellemmel kardialitással hozzam intézett szavai, annál inkább, mivel azon illusztris testületnek nevében is voltak mondva, melynek e pillanattól büszkén valom magamat tagjának.

Én ezen széknek, melybe oly készséggel, szeretettel s jóindulattal beiktatott, ígértem s fogadom, hogy soha kisebbségére nem leszek!

Ismeretes Brassóbani segédlelkészkedésem, ismeretes Verestoronyn, Alsó-kapnik, Apanagyfalú, Oláhláposbánya és Vizaknai lelkipásztorokodásom s különböző iránybani működésem.

Ha az őt parochiára nézve, melyben működtem, Augustussal el nem mondhatom is: „Tégylából épült Rómát vettem által és márványbólit hagyok hátra”, de szerénységem megsértése nélkül elmondhatom, hogy mindenkép rendbehozott parochiát adtam át mindenütt utódomnak.

Bár, mélyen tisztelt Káptalan! már az élet azon nevezetes pontjához jutottam 40 évi szolgálat után, midőn minden állásnál és hivatalnál a szegény roskadozó öreg embert nyugalomra bocsátják, — hogy élete hátralevő éveit, lehet tán már napjait esendes nyugalomban töltsesse el, megsabadulva a hivatallal járó gondok s terhektől, — én azonban az élet említett pontján túl is azon tereken, a melyeken eddig működtem, a menynyire ezután az öregség miatt folyton apadó testi és lelki erőm engedi, lelkesültséggel s entuziaszussal fogok működni s magamat minél méltóbbá s érdemesebbé kívánom tenni e székre.

A világ nagy szellemű férfai s monarchája I. Napoleon, midőn serege az egyptomi pyramisoknál a kemény ellenel harcolt, katonáikhoz e szavakat intézte: „Katonák, négy ezer év néz le rátok!” — S a világhírű stratégus szavai kimondhatatlanul lelkesítőek voltak a küzdő katonákra.

Mióta az archaeologiai s historiai szempontból is annyira nevezetes ezen szent falak állanak, — e székeken oh mily sok apostoli buzgalmú, szentéletű, nagyszellemű, tudományos képzettségű dicső férfiak ültek!

Itt ült a szent életű Andrassy, itt ült a híres történész Szereday, itt ült a finom lelkületű s magas műveltségű Keszérű, itt ült ezen ősi székesegyház jölteveje a Rómában elhalt Lazo s több más jelesek, kik ezen székeknél díszei és ékességei voltak; s kiktől az utókor tisztelettel és kegyelettel emlékezik meg.

Ők figyelemmel néznek le reánk, hogy nyomdokuban haladunk-e!?

Igénytelenségemre e székeken ült nagy férfiakra való emlékezés mindig oly lelkesítő

hatással lesz, hogy igéretemnek a jó Isten szent kegyelmével és segédelmével minden erőmből gondoskodni fogok megfelelő s eleget nem. Áthátják ezután is egész valómat azon eszmék, ideálok, melyekért küzdeni, fáradni s harcolni dicső, tisztos, főszeles és magasztos küzdelem s feladat!

Beiktattatván az erdélyi püspöki egyházmegyei papság legtekintélyesebbtestületébe: beiktattatván a nagyérdemű káptalannak mélyen tisztelt tagjai közé: mint már igen tisztelt testületükbe beiktattottat fogadjanak a mélyen tisztelt kanonok urak! kollegiális jóindulatukba, kegyök, nagyrabecsült barátságuk és szeretetükbe.

Én mindnyájok iránti igaz őszinte tisztelettel s szeretettel, mindnyájok nagyrabecsülésével lépek tisztelt körükbe, mit kedvességök irányában életem utolsó pillanatáig meg fogok őrizni, meg fogok tartani!

TANÜGY.

Figyelemre méltó szavak.

Mikes János gróf, a gyergyói róm. kath. tanítóegyesület elnöke az egyesületnek Gyergyószentmiklóson — nov. 24-én — tartott közgyűlését a következő beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt Közgyűlés!

Mialatt mi itten saját ügyeink barátságos megbeszélésére gyűltünk össze, az alatt ország-szerzte elkeseredett harc dúl, és aggodva tekint minden igaz hazafi a jövőbe: oszlani fognak-e a sötét felhők, melyek hazánk fölött tornyosulnak? És mind ez aggodalom, elkeseredés és a harc a haza szent nevében folyik. Én is szeretném ezen mai közgyűlésünket egy eszme varázsa alá állítani, mely mindenyünk szívében él és uralkodik: ez az eszme a hazaszeretet!

Azt hiszem, Tisztelt Közgyűlés, a régi magyarok, kik a föld alatt pihenik ki harcaikat, melyekkel ezt a szép hazát részünkre megmen-tettek, nem beszéltek annyit a hazáról és hazaszeretetről, mint mai nemzedékünk! És mégis, ki merné róluk mondani, hogy kevésbé jó fiaik lettek volna népünknek? Ok talán kevesebbet lelkesedtek, kevesebbet beszéltek, de tettek, áldoztak, küzdöttek, meghaltak a hazáért.

És tenni, fáradni, dolgozni a haza javáért, ez az igazi hazaszeretet!

Nem az az igazi hazafi, a ki csak szóval hirdeti a hazaszeretetet, de nem dolgozik saját hatáskörében azon, hogy hazája erős és boldog legyen!

Mert abban áll szerintem a hazaszeretet, hogy tettekkel előremozdítsuk hazánk, népünk erejét és boldogságát. Mert ha erős a nép, akkor szabad a haza, ha erős és szabad, akkor boldog! Ezt az erőt és boldogságot pedig csak az a nép érheti el, melynek lelke művelt, melynek jelleme erős, melynek erkölcsi tiszták!

Arra kell tehát minden igaz hazafinak törekednie, hogy nem csak saját lelket művelje, hanem tehetsége szerint, saját hatáskörében az igazi műveltséget, az erkölcsök haladását, a jelemek szilárdítását előmozdítsa!

És éppen ezen igaz hazafias tettekre kinek nyílik több alkalma, mint nekünk, papoknak és tanítóknak, kiknek hivatása az ifjú nemzedéket hazánk jövődjéjéért nevelni?

A történelem lapjai és mindennapi tapasztalatunk azt tanítják, hogy a legjobb egyének azok, kik a legjobb nevelésben részesültek. És a társadalom, a nemzet nem egyéb, mint az egyének sokasága. És minél több nemes lelkű művelt egyént adunk a társadalomnak, annál erősebb és annál boldogabb a haza, és annál tökéletesebben értettük meg és teljesítettük a mi hazafias kötelességünket!

Tisztelt Közgyűlés! Ma Európában már csak úgy állhat fenn egy nép, csak úgy őrizheti meg

hatalmi állását és függetlenségét, ha azt civilizációja, műveltsége által meg tudja védelmezni.

Ezt a civilizációt, ezt a kultúrát pedig nem a vasúti hálózat sűrűségéből, nem az ipartelepek kéményei füstfelhőiből, nem a közgazdaság és kereskedelem felvirágzásából nem a hírlapokat olvasók számából, de egyedül magának a népnek szellemi, lelki műveltségéből ítélem meg. Minden anyagi haladás veszélyes egy népre, ha hiányzik ez a szellemi alap, ha kívülről rá erőszakolják ezt az anyagi fejlődést, lelki belső nevelését pedig elmulasztják. De örömmel üdvözölöm a kor minden találmányát, felfedezését, tudományát, haladását ott, a hol az anyagi fejlődés a szellemi fejlődéssel karöltve halad, hol a lelki fejlődés szüli az anyagi haladást.

És hogy népünk, hazánk ezt a szükséges, nélkülözhetetlen lelki civilizációt és igazi kultúrát elérje, és az által belső erőt gyűjtson hazánk szabadságának megőrzésére, boldogságának megteremtésére, erre vagyunk mi itt, Tisztelt Közgyűlés!

A mi kötelességünk, igaz, erkölcsi, lelki nevelés által emelni, erősíteni népünket.

Tanítsuk azért azt a népet két dologra: Tiszteletré és Igazságra!

Tiszteletré!

A mai kor ferde műveltsége az, a mely az ő arroganciájával minden tiszteletré megtagad.

A tiszteletré megtagadja az Istennek: atheista; megtagadja a haza törvényeinek: nihilista; megtagadja az előjáróknak: anarchista; megtagadja embertársainak: szocialista; megtagadja a lelkeknek: materialista; megtagadja saját testének: erkölestelen, szemérmetlen.

És a kornak ezen gonosz aramlataival szemben az igaz nevelés feladata, az ifjú nemzedéket tiszteletré tanítani.

Tiszteletré az Isten! Ha Istent tiszteli, elismeri, hogy igenis van a jó és gonosz között egy határ, akkor aláveti magát egy erkölcsi törvénynek, mely nem az ő tetszésétől és szenvedélyétől függ.

Tiszteletré embertársát! Akkor az emberi törvényeket, a haza törvényeit is befogja tartani, nem fogja elnyomni a szegényt, kizsarolni a védtelet; irgalmas, segítségére kész, szerető, a társadalomnak hasznos tagja, hazájának jó fia lesz.

Tiszteletré önmagát! és erkölcsös lesz. Testi és szellemi erejét nem léhaságokra fogja pazarolni, hanem a haza szolgálatában fogja értékesíteni!

Az igaz nevelés második nagy tényezője, a melyre figyelmüket fel akarom hívni: az igazság!

Tanítsuk a népet igazságszeretetre!

Hiszen az igazság a lelek élete; boldogság, szeretet, szépség, jóság! Szeresse és keresse a nép ezt az igazságot!

Ismerítsük meg ifjainkkal az igazságot a teremtményekben, és ügyes, okos, munkások lesznek!

Ismerjék meg az igazságot Istenben, és hívők lesznek!

Ismerjék meg az igazságot az emberekben, és méltányosok lesznek!

Hiszen az elemi, közép- és főiskolának célja és feladata nem az, hogy a tanuló fejét a tudományok tárházává tegye, hanem, hogy azt a lelket eszizolja és rugékonnyá tegye; saját helyes gondolkodásra és ítélkezésre tanítsa, hogy mindenben az igazságot keresse és a mulandó földi igazságban az Istent, az örök igazságot találja!

A hol ez az igazságszeretet elvész, ott kezdődik az egyének és az országok bonlása!

Mert ha egy nép az örök igazságot nem

keresi és nem látja, akkor keresi a földi ravasz-ságot. Isten és lelek helyett keres léha élvezetet, oleszó kedvtelést; hivatalt és aranyat, fufangot és politikát. A szerencse felkelő napja az istene, melyet imád, igazsága a mi népszerű, jó, ami pillanatnyi sikerrel kecsesget!

Igazságszeretet nélkül nincs hit, remény és szeretet! Az igazságszeretet pusztulása a letűnő hitélet, a rothadó civilizáció: a bukó nemzet, a haldokló haza hirtökre!

Ezektől mentünk meg, óvjuk népünket!

Adj Istenem a mi szeretett hazánknak jó, iskolákat! Add, hogy minden nevelője e népnek ismerje fel nagy feladatát! Keresztény, katolikus iskolákban, keresztény erős jellemeket neveljünk! És bátran, bizva tekinthetünk a jövőbe! Őrizni fogja hazánkat itt a földön egy erős, jellemes keresztény nemzedék, ott fenn az égben pedig a mi nagy Patronánk, a Szepőlóten sz. Szűz!

Abban az erős hitben, hogy „Magyarország nem volt, hanem lesz!” nyitott meg mai közgyűlésünket!

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* A Szepőlóten fogantatás dogmájának jubileumát 12 gyönyörű keppel (mesterművek reprodukciója mind) és választékos ünnepi tartalommal ünnepli meg Pádúai Szent Antal Lapja magyar, német és tot nyelvű száma e hó elsején. Maria élettrajzán kívül közli a dogma kihirdetésének történetét és mostani jubileumát. Pádúai Szent Antal Lapja megjelenik havonta kétszer, ára egész évre 4 korona, idegen nyelven havonként egyszer jelenik meg, ára 2 korona. Mutatványszámokat küld a kiadóhivatal (Budapest VIII., Föhéreg Sándor-utca 36.)

A szerkesztő üzenetei.

M. J. Bács. A régen közlésre váró és aktuális közlemények miatt egy kis türelmet kérek. Alkalmilag sorát ejtjük.

P. D. Petroszény. A küldemény bevált. Tetszésünk szerint való, de a fentebb említett okokból csak később használhatjuk. Ugyis meg lesz az érdekessége.

P. Az egyik közlemény, ha versben volna, megfelelő, de a próza — éppen időszaki újságban — nem alkalmas formája a puszta szubjektívizmusnak.

A másiknak talán — egy kis átalakítással (?) — sorát ejthetjük.

S. A. Gyószentmiklós. Beküldött dolgozatának közléséről beesés volta ellenére is — terjedelmessége miatt le kell mondannunk. A fellejtett okokból kívánosságunk eleget tesznek s kézirattal visszazármatlajuk mihamarabb, habár kéziratok visszaküldésére nem vállalkozunk. Szíves támogatását rövidebb lelkettű és aktuális dolgozatokkal nagy örömmel vennők. Számítatunk?

L. J. Torda. A beküldött beszéd egy kissé későn érkezett hozzánk. Mindazonáltal — tekintettel mindig aktuális tartalmára — mihamarabb sorát ejtjük, közölni fogjuk.

Nyiltér.*

Tájékoztatásul.

Az Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. és annak igazgatósága rövid idő óta czeblablajul szolgál a leggyűlölködőbb és bosszuvágyó támadásoknak, melyek mindannyian hazugságoktól, ferdítésektől és torzításoktól csak úgy hemzsegnék.

Méltóságon alulnak tartjuk, hogy ezen támadásokra reagáljunk. Csak annyi szolgáljon tagjaink tájékoztatásul, hogy az Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. kebelében semmi olyan nem történt, ami nyugtalanságra okot szolgáltatna és hogy ezen üzelmek tisztán egy rendezett hajszára vezetendők vissza.

Üzletmenetünk zavartalan folyásáról különben is látjuk, hogy érdekelt tagjaink, valamint általában a nagyközönség ily minősíthetetlen támadásokról a helyes ítéletet magának megalkotni tudja.

A sajtóért, az egyedüli védelmi eszközt, mely ily esetekben rendelkezésre áll, mind ezen támadások ellen, már is folyamatba tettük.

Budapest, 1904. nov. 30.

Leánykiházasítási Egylet igazgatósága.

* E rovat közleményeiért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

Siker hirdetésekkel

csak a hirdetések célszerű fogalmazásával, megfelelő tipografiai alak-
jával és az alkalmas újságok helyes megválasztásával érhető el. Ennek
elérése céljából forduljon **Mosse Rudolf hirdetési irodájához**
Budapest, IV. Ferenciek-tere 3. ezen iroda a siker elérésére szük-
séges felvilágosításokkal díjmentesen szolgál. — Csak az újságok eredeti
sorai, nagyobb megbízásoknál legmagasabb árkedvezmények engedé-
lyezése mellett számíthatnak fel; ezen intézet igénybevétele által több
nagy előny mellett a hirdetési költségekben megtakarítás is elérhető.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni
szándékozik, vagy ha eladásra szánt

**könyvtára, irodalmi műve,
zene eszköze, festménye, régi könyve,
olajfestésű képje, szobra,**

**fegyvere, régi pénze, ékszere, butora,
háztartási, gazdasági és más eszköze**

van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben,
mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség
körében igen nagy számban forog közkézen.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban
szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kap-
ható a szabad. **Hattyu gyógyszerár** által **Majna Frankfurt.**

Hirdetések jutányos árban felvételnek
e lap kiadóhivatalában.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosan kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első orszá-
gos műes-
tészeti és
iparműve-
szetiintézet.
Alapítatlan
1887-ben

Olajba oltárkép

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegrimás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna
Festetiek Tisztelettel gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága
Császka Gy. kaloecai érsek úr nagylelkű ajdózatkészége folytán olaszországi műfestők
és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stílusint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés
eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegé-
nyebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

magas centim.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök béce van és egyszermind szabadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyébb
alkalmi és ünnepi ajándékol szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e
Nagysága 25×32 35×45 55×65 65×80 75×110 85×125 100×150

magas centim.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

Poichromozott fa-szobrok
aranyozott szellel

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden Kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☞ Villamos világítás. ☞ Fürdő.
Telefon. ☞ Társas kocsi. ☞ Kitünő konyha. ☞ Valódi borok.
Kőbányai sör. ☞ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.